

SOUVISLOST HRANIČNÍ PORUCHY OSOBNOSTI A SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

V této zprávě se podíváme na možnou souvislost emočně nestabilní poruchy osobnosti (hraničního typu) a výskytu sebepoškození.

Naše hypotéza zní: „Osoby s hraniční poruchou osobnosti jsou náchylnější k sebepoškození než osoby bez této poruchy.“

Pro její ověření využijeme metodu **logistické regrese**.

Ihned v úvodu je nutno uvést, že pro tuto hypotézu se mi **nepodařilo vyhledat relevantní data, která by bylo možné mohla použít**. Výzkumů na toto téma je samozřejmě více, ale data, ze kterých vychází, se mi dohledat bohužel nepodařilo. Vzhledem k povaze předmětu Vícerozměrné statistické metody, jehož cílem cílem je seznámení se s dalšími metodami práce se statistickými nástroji, jsou využita **fiktivní vygenerovaná data** a pracuji tedy v této zprávě pouze s náhodnými údaji.

Výsledky, které jsou v této zprávě prezentované, tedy nevychází ze skutečnosti a slouží pouze pro didaktické účely předmětu Vícerozměrné statistické metody.

Emočně nestabilní porucha osobnosti – hraniční typ

Prevalence poruch osobnosti v populaci se udává mezi **2–13 %**. U mužů je častější výskyt např. disociální poruchy osobnosti, zatímco u žen se častěji vyskytuje histrionská či právě hraniční porucha osobnosti (Dušek & Večeřová-Procházková, 2015). Konkrétně hraniční porucha osobnosti dle Cartwrighta (2008) postihuje 8–11 % psychiatrických pacientů v ambulantní péči a 14–20 % pacientů v péči lůžkové (Cakirpaloglu, 2012).

Kategorie emočně nestabilních poruch osobnosti v sobě kromě *impulzivního* a *výbušného* typu skrývá právě také *hraniční typ* (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, MKN-10, 2021). Hraniční typ emočně nestabilní poruchy osobnosti (*borderline*) je v **MKN-10 označen jako F60.31**.

Pro jedince trpící touto poruchou je typická **nestálost identity, mezilidských vztahů a celkové základní nálady**. Jedinci mají nejistou představu sami o sobě, o svých cílech, sexuální orientaci nebo při preferencích ohledně zaměstnání. Objevuje se také emocionální nestálost v podobě návalů deprese, úzkostí nebo podrážděnosti. Často se vyskytují pocity prázdnoty či nudy. Je pro ně těžké snášet samotu a řešením mohou být drogy či alkohol (Cakirpaloglu, 2012). Lidé, kteří trpí emoční nestabilitou, mají sklony potlačovat své nepříjemné emoce, což poté vede k jejich kumulaci a ventilují se neovladatelnými emočními výbuchy (Grambal et al., 2017). V obecném projevu tito lidé obvykle mohou vidět realitu „černobíle“. (Dušek & Večeřová-Procházková, 2015). Mezi další projevy patří impulzivita (adikce, krádeže), bezdůvodný hněv a nedostatečná kontrola těchto impulzů, **vyhrožování sebevraždou či sebeublížením** (Cakirpaloglu, 2012).

Metoda logistické regrese

Logistická regrese je statistická metoda používaná **k předpovědi kategoriálních proměnných na základě jedné nebo více vysvětlujících proměnných**. Využívá lineární kombinaci a transformuje ji pomocí logistické funkce, aby výstup byl mohl být interpretován jako pravděpodobnost.

V psychologickém výzkumu se logistická regrese často používá k přijetí či odmítnutí hypotézy, vysvětlení přítomnosti nebo nepřítomnosti jevu, příznaku či důsledku – zjednodušeně řečeno se **využívá ke zkoumání vztahů různých skutečností**.

Můžeme ji využít také k **predikci pravděpodobnosti výskytu určitého chování nebo stavu**, (například rizika sebepoškození, suicida, úzkosti, deprese, rozvoje závislosti a podobně).

Naše hypotéza a vybrané proměnné

Jak je uvedeno již v úvodu, budeme zkoumat následující hypotézu: **„Osoby s hraniční poruchou osobnosti jsou náchylnější k sebepoškození než osoby bez této poruchy.“** Data obsahují údaje od 120 respondentů, u kterých bychom zjišťovali souvislost mezi diagnózou HPO a faktem, zda se sebepoškozuje.

V našem modelu se tedy vyskytují dvě proměnné:

- Nezávisle proměnná – **diagnóza hraniční poruchy osobnosti**
- Závisle proměnná – **sebepoškození**

Provedení logistické regrese

V našem náhodném vzorku máme pro každou proměnnou dvě hodnoty. U proměnné diagnóza hraniční poruchy osobnosti 0 znamená, že respondent tuto diagnózu nemá, a 1 znamená, že tuto diagnózu má.

U proměnné sebepoškození 0 znamená, že se u respondenta sebepoškození neprojevuje, a 1 znamená, že sebepoškození projevuje. Výpočet logistické regrese byl proveden v programu Statistica od společnosti Tibco.

Po provedení výpočtu byly zjištěny následující hodnoty:

Regresor	Odhad	Waldova statistika	p-hodnota
HPO	-4,121	48,614	0,000

Interpretace naměřených hodnot

Naměřili jsme negativní hodnotu, což znamená, že čím vyšší je hodnota tohoto regresoru (výskyt HPO), tím nižší je pravděpodobnost výskytu sebepoškození. Přesně to tedy znamená, že pokud má osoba hraniční poruchu osobnosti, je její pravděpodobnost sebepoškození nižší.

Odhad koeficientu znamená, že pokud se hodnota hraniční poruchy osobnosti zvýší o jednotku, očekáváme pokles pravděpodobnosti sebepoškození o -4,12.

Waldova statistika měří, jak významný je regresor v modelu. Vysoká hodnota Waldovy statistiky naznačuje, že regresor je v modelu statisticky významný.

p-hodnota je pravděpodobnost, že koeficient regresoru by mohl být nulový (tedy, že neexistuje vztah mezi regresorem a závislou proměnnou). Zde je p-hodnota velmi nízká, což naznačuje, že existuje statisticky významný vztah mezi hraniční poruchou osobnosti a pravděpodobností sebepoškozování.

Znovu zde upozorňuji, že se jedná o náhodně vygenerovaná data. Ve skutečném výzkumu bychom pravděpodobně očekávali zcela jiné výsledky. Zde vycházíme z výsledků náhodných dat, která vypočítal program Statistica a neshodují se s realitou.

Zdroje

- Cakirpaloglu, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Grada Publishing.
- Dušek, K., & Večeřová-Procházková, A. (2015). *Diagnostika a terapie duševních poruch* (2., přepracované vydání). Grada Publishing.
- Grambal, A., Praško, J., & Kasalová, P. (2017). *Hraniční porucha osobnosti a její léčba*. Grada Publishing.
- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. MKN-10 klasifikace. (2021). Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz>

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=157>.